

Вітаємо зі славетним

80-літнім ювілеєм

*Знаного вченого в царині кримінології
та оперативно-розшукової діяльності
кандидата юридичних наук, професора,
полковника міліції у відставці*

БРАНЕНКА

Бориса Івановича!

Б.І. Бараненко,
 міліціонер з 60-літнім практичним
 і науковим стажем, професор,
 полковник міліції у відставці

ЯКЩО МЕНЕ ЗАПИТАЮТЬ

Якби мене запитали, з якими високими мотивами я пов'язав майже все своє життя зі службою в міліції, я дав би однозначну відповідь, що таких поривань у мене ні в підліткові, ні в юнацькі роки не було. Швидше була полярно протилежна романтика, бо весь хлоп'ячий вік минув на звивистих узбіччях повоєнних років, коли запросто можна було опинитися у прірві небезпечних, бурхливих вирів. З глибокими суперечностями між уявними цінностями блатного пацанячого світу і жорстокою життєвою правдою напівголодних юнацьких буднів мені суджено було вступати в дорослий світ. І хоча не завжди був час озиратися на минуле, його присутність у свідомості, скажу відверто, відчувалася майже завжди. Вона цілком вкладається в рядки одного з автобіографічних віршів мого брата:

Моё милое светлое детство
 Растерзала, растлила война.
 От неё мне до гроба не деться –
 На пути моём всюду она.

Без отцов, на пустые желудки,
 Не по детски учились ловчить,
 Шутки пошлые да прибаутки
 Легче классика было учить.

Чтоб желудок не пел какофоний
 И кишки не читали стишки
 На базаре, вокзале в вагоне
 Потрошили мы ловко мешки....

Шкільних років у мене як і не було. Навчання розпочав під час евакуації в Узбекистані, у місті Каган поблизу Бухари. У сорок третьому восени, щойно звільнили мій Донецьк (тоді Сталіно) від німецьких фашистів, ми (мама, старший брат і бабуся) повернулися додому, де ще відчувався стійкий запах війни.

Удома нас уже чекав батько. Він за фахом був вагонний майстер і від початку війни в складі спеціальних трудових загонів крокував разом з передовими частинами армії, відновлюючи залізничні вагони та рейки (на війну не призивався через вади зору). Його разом з іншими донеччанами після закінчення Сталінградської битви і завершення відновних залізничних робіт було відправлено на аналогічні трудові ділянки в рідні місця. Отже, розпочалося життя на Донбасі, що в загальному трудовому ритмі наближало до Перемоги у війні, але до остаточного її закінчення ще треба було прожити більш ніж півтора роки.

Зі шкільного життя відбилися лише яскраві сторінки “виходу у світ” з учителем співу (треть-четвертий класи): міжшкільні огляди художньої самодіяльності, зльоти, виїзні концерти в селах. Співав на шкільних та клубних сценах пісні з військового репертуару. То була щаслива “піонерія”, та ненадовго, бо далі захопила вулиця. Серед однолітків я не був ватажком, але й задніх не пас. Відверто скажу, що опікав старший брат. Проте пацани, само собою, поважали.

Життя вже за тими мірками набирало бурхливих обертів та підносило перші чорно-білі уроки.

Наведу дві пам'ятні життєві паралелі, що назавжди залишили вкрай чутливі спогади. Ось одна з них (кольорова). По сусідству жив дядько "Луня" з деяким протиправним минулим. Чоботарював, заробляючи на ремонті і збуті трофейного військового взуття. Вечорами у нього товклись пацани, курили. Слухали розповіді про його життєві пригоди. Однак, що западало в душу, так це його незвичайна доброта: завжди вмудрявся підігнати до хлопчачих ніг та залюбки подарувати пару теплих латаних чобіт, а головне – абсолютне неприйняття хибного минулого та всіляке виховання в нас добрих почуттів і помислів.

А ось друга (чорна) паралель. Згуртував нас біля себе завклубом: фронтовик, офіцер, орденоносець, "віддав" свою руку на війні. Ми привозили кінофільми з кінопрокату, він пускав нас до кінозалу без квитка. Разом з тим на якомусь етапі цей негідник став засилати нас у денні часи до клубного буфету, де ми легко витягали з дерев'яного рундука (прилавка) для нашого горе-героя горілку. Нам же діставався шматок ковбаси, печиво, крем-сода тощо.

Врятував мене від неминучої катастрофи, хай і через адміністративне стягнення, накладене на батьків, дільничний уповноважений міліції Федір Миколайович Кубрак. Він не тільки не рубанув з плеча, але ще й прилаштував мене на завод навчатися токарній справі у поважного майстра Федора Сисоєва, який до того був вправним трубачем, керував клубним духовим оркестром. Згодом і я став "лабухом", грали на танцях у клубі, обслуговували клубні свята, інколи підробляли деінде. Характерна деталь: які б не були зароблені "лабухівські" гроші, їх Федір Сисоєв розподіляв між усіма як між рівноправними оркестрантами. А якщо інколи в оркестровій кімнаті накривали стіл і старші дозволяли собі випити спиртного, то пацанам дозволялось тільки ситро. Отже, саме ці двоє чоловіків воістину відіграли головну роль у перемінах у моєму житті. Вони збудили в мені перші паростки людяності, чесності й поваги до інших. Але це були інші часи життя нашого суспільства, інші ціннісні орієнтації. На жаль, сьогодні дедалі більше й більше звужуються альтруїстичні прояви людські. Я вже не кажу про такі соціальні функції як виховання, наставництво. Адже наслідки цієї соціальної деформації цілком позначаються на особистості сучасного працівника міліції.

Не можу не висвітлити ще одну визначальну сторінку мого життя, що пов'язана зі справжньою юнацькою дружбою. Новий друг Юра Белов з'явився тоді, коли виповнилось вже шістнадцять. Сам він був із інтелігентної сім'ї, відмінник у шкільному навчанні, спортсмен, комсомолец і взагалі успішний хлопець. Звів же нас до купи спільний і властивий нашому віку інтерес до протилежної статі. Згодом я майже весь вільний час став проводити в нього вдома. Навчився фотографічній справі. Зацікавився книжками, а, найголовніше, – "відновив" з Юрковою допомогою шкільне навчання. Взяв одразу планку 9-го класу вечірки. Було важко, проте Юра швидко ліквідував мою трирічну перерву в навчанні. Середню освіту я все ж таки отримав. На жаль, далі наші життєві дороги розійшлися, хоча ця дружба назавжди залишила свій слід у моєму серці.

На цей же час припадає ще одна доленосна подія, яка докорінно змінила все моє життя. Я вступив у вересні 1954 року на навчання до Одеської середньої спеціальної школи міліції як курсант, розпочавши, таким чином, службу в лавах радянської міліції. Цікавою й повчальною для сучасності була система добора у майбутніх курсантів навчальних закладів МВС. Головним в ній було те, що впродовж не менш ніж півроку до випуску з вечірки, у якій я навчався, нас відвідували два офіцери (підполковники) з кадрового апарату обласного управління внутрішніх справ і вели з нами та з нашими викладачами серйозну агітаційно-

постають у твоїй пам'яті, як у калейдоскопі минулих років і днів. Тут і викладачі Одеської школи міліції, які саме й заклали в мені первинні, базові знання в галузі юридичних дисциплін, а, головне, в криміналістиці, оперативно-розшуковій діяльності. Адже ж серед них були і справжні сподвижники легендарного Давида Гоцмана – “грози” одеського повоєнного злочинного світу, прототипом якого став начальник УГРО Одеси підполковник міліції Курлянд. Словом, було кому навчати. Первинний досвід оперативної роботи на посаді старшого слідчого районного відділу міліції в Донецькій області (тоді слідчі підрозділи теж були

глибоке осмислення того, що по інший бік закону перебувають люди, хоч і сповнені вад. Отож, скажу відверто, намагався використати будь-яку можливість врятувати тих, хто порушив закон, перевиховати, повернути у суспільство. Наведу лише деякі приклади.

Якось літньої ночі невідомі злочинці обікрали ощадну касу. Вони проникли до приміщення і грошового сховища з допомогою газорізальної апаратури. Розкрили цей злочин швидко, тієї ж ночі. Злочинців затримали за гарячими слідами на залізничному вокзалі з грішми та знаряддям. Це були два студенти Донецького політехнічного ВНЗ. Аквалангісти, тож для газу використали балони аквалан-

виховну роботу. Скажу відверто, вони мене переконали і в необхідності, і в правильності зробленого мною вибору. Підтвердженням тому сталося все, з чим я зустрівся і в процесі навчання, і в подальшому житті. Віхи, віхи, криві та прямі шляхи цього життя. Події й ситуації неймовірного іноді характеру. Правильні, а то й не зовсім правильні життєві рішення, їх наслідки, оцінки, самоаналіз... І знову ж таки, обличчя й особистості людей, тих, хто тебе навчав, наставляв, з ким працював поряд. Сьогодні всі вони

МІЛОШЕВИЧ Яков Тимофійович

суб'єктами ОРД) формувався через сприйняття й повторення високої професійної майстерності тодішніх моїх колег – фронтових розвідників. Ось окремі з таких офіцерів, що на фото поруч. З великою теплою згадую Якова Тимофійовича Мілошевича – першого свого керівника – начальника Селідівського районного (пізніше – міського) відділу міліції УМ УВС Донецької області, який мав ласкаве прізвисько “Голубчик” за те, що саме так він звертався до кожного підлеглого. Та й був він всім нам за батька.

Вони й заклали в мою свідомість

гів, а різакі змайстрували власноруч. Після затримання одразу зізналися і розкаялися.

А ось мотиви злочину мене вразили. З'ясувалося, що гроші студентам були вкрай потрібні для здійснення запланованих ними підводних досліджень картини героїчних морських битв моряків чорноморського флоту в часи Великої вітчизняної війни поблизу міста-героя Севастополя. Вочевидь, що навіть така благородна мета жодним чином не виправдовує засобів її досягнення. Проте парадокс увесь у тому, що мотивами злочину були благородні спонукання. Сьогодні я не можу стверджувати остаточно помилилася чи ні тодішня Феміда, що підтримала мою позицію як слідчого в цій справі врахувати викладені обставин і засудила хлопців до умовного заходу покарання. Навчання їм також зберегли.

Не стерся з моєї пам'яті й цей юнацький спогад. У нашому колі друзів-пацанів був Толя – “кольщик”, що вправно робив нехитрі за сюжетом татуювання. Хлопець з однією нормальною ногою і шийно-хребетним горбом, третій у родині на материнському хлібі після того, як не повернувся з війни батько. Руки мав золоті. У моді тоді були чоловічі латунні поясні пряжки. Толя їх випилював, полірував, хромував, оснащував глянцевими фотокладками і успішно продавав. Ми допомагали тим, що діставали для нього латунні листи. Винятково совісна людина, вірний друг, душа для всіх. Однак життя розвело нас у різні сторони. З моменту від'їзду на навчання в Одесу я більше Толю не бачив до наступної події. На відрізку автошляху Донецьк–Дніпропетровськ, що проходив через територію району, у якому я й розпочав практичну роботу старшим слідчим, було зареєстровано декілька серійних розбійних нападів на таксистів. Нарешті було проведено масштабну операцію з припинення цих злочинів, за результатами якої переді мною як начальником УГРО на той час постав затриманий один зі злочинців, у якому я одразу впізнав Толю. Боже ж ти мій, нам би про минуле поговорити, а дійсність вносить свої гірки корективи! Перша коротка розгубленість випарувалося дуже швидко. Помовчавши, він сказав мені: не втрачай часу, беріть інших за названими адресами. А вже потім і про життя поговорили, довго і багато. Серце стискалося, коли він повідав мені про долі пацанів з нашого щемкого минулого. Багато з них пішли не тією дорогою, та й у самого Толі життя видалось непростим. Мати померла, молодших братів спровадили до дитбудинків, а сам він – каліка, залишився наодинці з правдою життя. А тут і дружки. Спочатку кольоровим металом промишляли: крали латунь для пряжок (завод кольорового металу був на нашій території), потім організувалося розбійне угруповання.

На той час не існувало офіційно визнаного поняття “співпраця зі слідством”, але мої зусилля щодо пом'якшення йому покарання за таку співпрацю не минули дарма. Толя отримав мінімальне покарання і порівняно швидко вийшов на свободу.

Подібних спогадів чимало.

Одного разу мій перший вчитель на науковій ниві і справжній генерал, похвалившись завершеною роботою над вагомою працею “Історія української міліції”, сказав:

– Ось був би ти генералом, красувався б у цій книзі!

У відповідь я з гіркою відповідь:

– Історія – це не самі лише генерали, адже нерідко це високе звання люди в міліції отримали разом з дарованими їм високими посадами.

Мій співрозмовник опустив голову і сказав: На жаль, таке трапляється.

Дійсно, життя багатьох з тих, хто красувалися на портретах, було “історичним” лише у цій книзі. І одразу, гортаючи сторінки видання, я з радістю показав тих, з ким особисто мені довелося працювати поряд, робити одну велику благородну справу. На щастя, мій співрозмовник знав про це як про історичні реалії. Мені надзвичайно приємно згадати цих людей: генерал-лейтенант Поперека Михайло

Степанович, генерал-майор міліції Коваленко Петро Лаврентійович, генерал-полковник Головченко Іван Харитонович, генерал-полковник міліції Гладуш Іван Дмитрович, генерал-полковник міліції Кондратьєв Ярослав Юрійович, генерал-полковник міліції Дідоренко Едуард Олексійович і ще багато інших справжніх генералів. Але хіба лише люди з цим високим званням заслуговують лишитись у історії? З деякою гіркотою я сказав, що це буде видання не з історії міліції, а альбом зі світлинами поважних генералів. Історію все ж таки робили прості рядові міліціонери, сержанти, лейтенанти, капітани, майори, підполковники, полковники. Серед них чимало тих, хто вписав гідні рядки в Історію вітчизняної міліції. Багатьох з них я знаю, з ними працював і, мабуть, не зможу їх забути.

Ось уже понад сорок років я працюю на ниві відомчої, тобто міліцейської, науки. Колись один одіозний професор сказав, що такої науки нема. Десь його можна зрозуміти. Однак у кожного виду людської діяльності свої особливі запити до науки. Увесь мій досвід науковця свідчить не тільки про існування загального поняття “міліцейська наука”, але й про невичерпну потребу її постійного розвитку. Сьогодні розпочались чергові державні реформи міліцейських органів. Судячи з ідейної наповненості цих реформ, від них можна чекати докорінних змін. Ключовими словами в зазначеній перебудові були визначені такі: треба визначитися, кого ми будемо набирати в міліцію (поліцію); чому ми будемо навчати новобранців; хто буде проводити це навчання? Правильні визначальні віхи. Але до цього слід додати, що весь процес оновлення повинен мати під собою міцне практично апробоване наукове підґрунтя. Особливе місце в ньому має бути відведено сучасній прикладній (поліцейській) психології. Адже на передній лінії сьогоденної служби в поліції (усіх її служб) буде психологічно грамотне й безконфліктне спілкування поліцейського і пересічного громадянина. Без глибокого наукового опрацювання цієї проблеми на успіх розраховувати важко. Друга (вона, може, й перша в професійному плані) проблема – бездоганна юридична компетентність працівника поліції. Знову ж таки, без науки тут не обійтись. І третя проблема – виховання принципово нового за стилем діяльності поліцейського, слідчого, оперативника. Упевнений, що будь-яка “недоосвіта” оновленого працівника поліції (на рівні так званої спеціальної “коледжної” освіти) не кращим чином позначиться на усій поліцейській системі.

Хочу ще сказати таке. У моєму генеалогічному дереві немає знаменитостей: ні визнаних народних артистів, ні відзначених героїв війни, ні відомих політичних діячів тощо. Але в ньому немає нікого, хто прожив своє життя, рік, місяць чи хоч день безцільно. Тато – свята людина. Залишившись без батьків і ставши ще юнаком за батька для молодших своїх двох братів і двох сестер (жили в Ічні Чернігівської області), він подався до Донбасу заробляти трудовий пайок, щоб вижили рідні у голодні тридцяті. Згодом і братів забрав під свою пряму опіку. Сам вивчився на вагонного майстра, середній брат став машиністом паровоза, молодший реалізував свій дар класного настроювача піаніно. Тепер сестер брати підтримували разом. А створивши свою сім'ю, батько ні на хвилину не полишав опікуватися своїми рідними.

Природа обдарувала його артистичним талантом. Самостійно навчився зчитувати (проспівувати) ноти, освоювати партитури таких музикальних вистав, як “Запорожець за Дунаєм”, “Наталка-Полтавка”, “Сватання на Гончарівці”, “Шельменкоденщик” і ряду інших. Зібрав з таких само аматорів артистичну трупу і ставив вистави на багатьох сценах міських та сільських клубів. Звичайно, я не можу назвати його народним артистом, але гордо кажу, що він був справжнім артистом із народу. Своїй професії не зраджував. Минув час, і Батьківщина гарно оцінила його скромний внесок у сторінки вітчизняної трудової слави. Одного разу він прийшов додому трохи напідпитку, а на грудях у нього поряд з орденом Трудової

слави сяяв орден Леніна. Впродовж усього сімейного життя поруч з батьком була вірна його супутниця – моя мама. Я дозволю собі розмістити тут дорогі мені їхні світлини. Ще серед гілок сімейного дерева назву свого старшого брата. На його життя припала, мабуть, ще більш гірка чаша. Але не розгубився, став лікарем і чесно майже до кінця життєвого шляху виконував клятву Гіппократа. Наймолодша у сім'ї сестра. Свій трудовий шлях

пройшла рядовим, але в чомусь незамінним конструктором Маріупольського (раніше – Жданівського) заводу “Тяжмаш”. Неодноразово брала безпосередню участь у підготовці до запусків радянських космічних кораблів. Пишаюся її життєвою витримкою, скромністю й невибагливістю.

Наостанок скажу, що якщо мене запитують, чи не жалкую за віддані мною далеко не безхмарній роботі слідчого, оперативника, керівника оперативних підрозділів, вченого 60 років, то чесно відповім, що не тільки не жалкую, але й повторив би це життя від початку й до кінця.

Сьогодні мене оточують кохана дбайлива дружина, діти, онуки й правнуки. Дехто з них теж став на мою професійну стежку. Пишаюся тим, що маю улюблену й потрібну наукову роботу. Словом, я ще почувуюсь впевненим у науковому пошуці вченим.

І, нарешті, про Найголовніше. Я з числа тих, хто не був войовничим атеїстом, але у Храми Господні мене не привели. З висоти сьогоднішньої моєї вікової сходинки я бачу, що являю собою маргінала в духовному аспекті. Винюю. Шукаю в душі своїй відповіді і шляхом виходу із цього стану. Хочу вже майже наприкінці свого буття цілком подолати в собі Фому. Тішу себе надією, що прийду до Нього сповнений Вірою і Любов'ю.

Від редакції

Короткий життєпис та науковий доробок Б.І. Бараненка

Борис Іванович Бараненко народився 9 лютого 1935 року в місті Донецьку. У 1964 році закінчив Вищу школу МОПІ УРСР. За фахом правознавець.

Науковий ступінь – кандидат юридичних наук. Кандидатську дисертацію на тему “Кримінологічні основи попередження апаратами карного розшуку майнових посягань, які вчиняються організованими злочинними групами” захистив за спеціальністю “кримінологія” у 1988 році в Академії МВС СРСР.

Учене звання – професор кафедри оперативно-розшукової діяльності присвоєно Міносвіти і науки України (рішення Атестаційної колегії від 19.02.2004 р., протокол №1/19-П). Полковник міліції у відставці.

Загальний трудовий стаж – майже 65 років. В органах внутрішніх справ – понад 60 років (з вересня 1954 року).

На атестованих посадах – з вересня 1954 до травня 1994 року.

На практичній роботі – понад 15 років на посадах:

– старшого слідчого, ст. оперативного уповноваженого карного розшуку, начальника відділення карного розшуку, заступника начальника Селідівського МВ міліції УВС Донецької області (біля 9 років);

– заступника начальника відділу оперативної служби УВС Донецької області (понад півтора роки);

– начальника відділу карного розшуку, заступника начальника з оперативної роботи УВС м. Маріуполя (Жданова) Донецької області (більше 7 років).

Із грудня 1971 року – на науковій роботі. Працював біля 24 років на атестованих посадах: заступника начальника відділу, старшого наукового співробітника Київської науково-дослідної лабораторії (далі Київська філія) ВНДІ МВС СРСР; начальника відділу науково-дослідної лабораторії Київської вищої школи МВС СРСР; начальника лабораторії аналізу, прогнозування та розробки засобів по боротьбі з організованою злочинністю Української академії внутрішніх справ.

Після виходу у відставку (із травня 1994 року) обіймав посади за вільним наймом: провідного наукового співробітника НДІ НАВСУ та ДНДІ МВС України; професора кафедри юридичної психології НАВСУ; професора кафедри ОРД Луганської академії внутрішніх справ імені 10-річчя незалежності України. З липня 2007 року очолює науково-дослідну лабораторію із правових та організаційно-тактичних проблем ОРД ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. Одночасно працює провідним науковим співробітником – фахівцем за сумісництвом в ДНДІ МВС України (0,5 ставки).

Загальний науково-педагогічний стаж – 43 роки.

Брав участь у понад 100 планових та позапланових наукових дослідженнях, у 50 з яких був науковим керівником.

Найбільш вагомі наукові розробки:

Із проблем кримінології (оперативно-розшукові аспекти):

– Бараненко Б.И. К вопросу о сущности и понятии оперативной обстановки / П.Н. Назаров // Сборник материалов научной конференции КВШ МВД СССР. – К., 1967. – С. 56–64.

– Б.И. Бараненко. Тунеядство и преступность. Научный анализ / И.А.Гельфанд, В.И. Грачев – К. : Филиал ВНИИ МВД СССР, 1973.

– “Быстрое и полное раскрытие преступлений”: Бараненко Б.И. Быстрое и полное раскрытие преступлений – необходимое условие успешной борьбы с преступностью: Монография / С.В. Трофимов, В.Н. Смитиенко и др. – К. : РИО МВД УССР, 1974.

– “Криминологический анализ преступности в городе (районе)”: Бараненко Б.И. Криминологический анализ преступности в городе (районе): Научно-практическое пособие / А.А. Ковалкин – К. : Филиал ВНИИ МВД СССР, 1981.

– “Анализ оперативной обстановки в деятельности органов внутренних дел”: Бараненко Б.И. Теоретические предпосылки видового анализа оперативной обстановки в деятельности органов внутренних дел по предупреждению и раскрытию преступлений / Криминологические проблемы борьбы с преступностью. – К. : РИО КВШ МВД СССР, 1985. – С. 13–24.

Із проблем боротьби з організованою злочинністю:

– “Предупреждение и раскрытие имущественных преступлений, совершаемых организованными преступными группами”: Бараненко Б.И. Организованные преступные группы : Научно-практическое пособие / В.И. Грачев. – М. : ВНИИ МВД СССР, 1984.

– “Научный анализ организованной преступности, применение оперативно-розыскных мер и методов борьбы с ней”: Бараненко Б.И. Организованная преступность: признаки, структура и применение оперативно-розыскных средств и методов борьбы с ней // Специальный сборник научных трудов. – К. : РИО КВШ МВД СССР, 1991.

– “Организованная преступность: сравнительная характеристика организованных преступных групп в Украине и США”: Бараненко Б.И. Порівняльні дослідження

організованих злочинних угруповань // Правові проблеми боротьби зі злочинністю / А.І. Пясецький – Х. : Академія правових наук України, Національний інститут юстиції Департаменту юстиції США, 2002.

Із проблем психології ОРД:

– “Загальнотеоретичні передумови концепції психології оперативно-розшукової діяльності”: Бараненко Б.І. Концепція психології оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ / Я.Ю. Кондратьєв, О.С. Звонко та ін. – К.: РВВ МВС України, 2001.

– “Психологічні особливості організованих злочинних об’єднань”: Бараненко Б.І. Психологічні особливості організованих злочинних об’єднань : Науково-практичний посібник / Колектив авторів. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2002.

– “Конфлікти: їх походження та роль в оперативно-розшуковій діяльності”: Бараненко Б.І. Конфліктологія : Навчально-методичний посібник / Л.І. Казміренко, Д.О. Александров та ін. – К. : НАВС України, 2003. – 144 с.

– “Психологічне забезпечення оперативно-розшукової діяльності”: Бараненко Б.І. Психологія оперативно-розшукової діяльності : Навчально-методичний посібник. – Луганськ : ЛАВС МВС ім. 10-річчя незалежності України, 2003.

– “Упровадження негласних працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ у організовані групи та злочинні організації”: Бараненко Б.І. Психологія здійснення проникнення негласних працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ у організовані групи та злочинні організації: Науково-практичний посібник / Е.О. Дідоренко, О.Г. Цветков та ін. – К. : НАВС України, 2004. – 275 с.

– “Психологічні особливості спілкування під час здійснення ОРД”: Бараненко Б.І. Психологія оперативного спілкування в діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ: Навчально-практичний посібник / В.А. Глазков, О.С. Звонко та ін. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2007. – 552 с.

З проблем методології, методики й практики ОРД:

– Бараненко Б.І. Методология теории и практики ОРД в современных условиях: проблемы и перспективы: Монография / Э.А. Дидоренко – Луганськ: РИО ЛАВД, 2005. –135 с.

– Бараненко Б.І. Основы оперативно-розыскной деятельности в Украине (понятие, принципы, правовое обеспечение). Часть первая: Учебное пособие / Э.А. Дидоренко, В.А. Глазков и др. – Луганск, РИО ЛАВД, 2006. – 245 с.

– Бараненко Б.І. Нормативно-правове регулювання діяльності органів внутрішніх справ щодо попередження злочинів: Науково-практичний посібник / М.О. Свірин, К.А. Гусева та ін. – МВС України, ДНДІ МВС України, ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2008. – 200 с.

Брав особисту участь у розробці проектів законів України: “Про оперативно-розшукову діяльність” (1992 р.), “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю” (1993 р.), державних програм щодо боротьби з організованою злочинністю і корупцією в Україні, а також у розробці організаційно-методичних документів щодо створення спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю (БОЗ) та Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президентіві України.

Виконував численні доручення МВС України з розробки пропозицій щодо внесення коректив у діюче законодавство із проблем боротьби зі злочинністю та реформування правоохоронних органів за сучасних умов.

Багато років є відповідальним організатором роботи постійно діючого при ЛДУВС (раніше ЛАВС) методологічного семінару “Проблеми теорії та практики оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах”. Проведено 12 його засідань,

три з яких мали статус міжнародних. За матеріалами всіх засідань підготовлені й видані спеціальні випуски фахового Вісника ЛДУВС.

За останній час (з 2014 до початку 2015 року) під його науковим керівництвом проводяться НДР за 5-ма темами, у тому числі спільно із ДНДІ МВС України за замовленнями ДКР МВС України, МВС України в Одеській області тощо. Завершено розробки та видано навчально-практичні посібники: “Психологія оперативно-розшукової діяльності”; “Оперативно-розшукове супроводження кримінального судочинства в Україні”, “Психологія безпеки професійної діяльності в системі МВС України”.

Опублікував понад 80 наукових праць, серед яких 25 навчальних, навчально-практичних, навчально-методичних посібників, монографій.

Має учнів, четверо з яких захистили кандидатські дисертації за напрямом оперативно-розшукова діяльність.

Є членом Наукової та вченої рад ДНДІ МВС України.